

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТИЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ 6 дин. месечно
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА 0.40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 141

УТОРАК 30 АПРИЛА 1891

Година I

103 САСТАНАК

23 марта 1891 год. у Београду

ПРЕСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Љуб. Јоксимовић.

(НАСТАВАК)

(Одговор на интерпелације)

Тома Војичић — Уступајем реч г. Војину Ћиркивићу. (Чује се: то не може да буде).

Председник — Одобрава ли Скупштина да г. Тома уступи реч г. Ћиркивићу? (Одобрава). Има реч г. Војин Ћиркивић.

Војин Ћиркивић — Ја сам прошле године поднео интерпелацију са г. Љуб. Ћирићем због широтске касарне и то не за 190.000 дивара већ за целокупну касарну. Сам систем тих касарна не вреди апсолутно ништа, а кад се узме то да тада није био ни сава Грујић ни данашњи министар кад су те касарне зидате, јасно је да треба наћи кривца који је учинио, да се овај систем касарни усвоји.

Ја сам лањске године казао, дај е грађевински савет двапут одбио предлог г. Магдаленића као шефа инжењерског одсека, о тим павиљонским касарнама, али г. Магдаленић остао је при своме те су касарне с тога и сазидане. На тај начин ја мислим да је он кривац, што је овај систем павиљонски усвојен. Дакле кривац је г. Магдаленић и с тога сам ја с одговором г. министра војног задовољан.

Председник — Претрес је свршен. У току претреса појавио се предлог г. Мил. Богдановића, да Скупштина избере одбор, који би проучио акта о овој ствари и г. министар изјавио је да нема ништа против тога, већ да ставља Скупштини на расположење акта. Сем тога пао је предлог г. Жив. Величковића, да се одреди комисија од 3 члана, али тај предлог није потпомогнут. Сад Скупштина нека одлучи усваја ли предлог Мил. Ј. Богдановића, чему није противан министар војни. Има ли кој да потпомогне предлог г. Мил. Богдановића. (Помажу га).

Раша Нинић — Ако се овде избере комисија за пожарвачку касарну онда треба изабрати и за све.

Председник — Овде је реч о интерпелацијама и актима а на Скупштини је да она донесе одлуку како хоће.

Риста Поповић — Ја мислим, да је ваше захтевање г. председниче неправилно да тражите да се предлог г. Милоша Богдановића потпомогне, јер да је потпомогнут предлог његов или

г. Величковића, јавили би се за реч други посланици, који би изнели онаке разлоге, са којих се то не може да прими. Скупштина би можда усвојила мишљење тих људи и не би примила предлог, који је поднесен. Дакле, ред је прво, да посланик тражи да се предлог потпомогне, па ако он буде потпомогнут онда не може бити говора ни решења о њему. На крају дебате тражити да се предлог потпомогне немогуће је, да Скупштина свесно реши ту ствар, јер Скупштина није чула против разлоге том предлогу. Ја вас дакле молим, да преко овог предлога пређете на дневни ред пошто није потпомогнут.

Председник — На примедбу г. Ристе Поповића имам да одговорим, да је г. министар војни у одговору на интерпелацију прихватио тај предлог, а и да је довољан број помагао предлог посланика Милоша.

Васа Манојловић — По чл. 82 пословника у оваким питањима прво треба да се гласа да ли се прелази на дневни ред или не, па ако се после одговора г. министра не прелази на дневни ред, онда би се овакав предлог, који се појављује од стране г. Милоша Богдановића, имао да упути секцијама и секције тек да изберу одбор, па он да састави мотивисан предлог и поднесе Скупштини на решење. То би био правилац пут, и сад би се требало гласати, да ли се прелази на дневни ред или не, па ако се не усвоји прост прелаз на дневни ред, онда долази на решење предлог г. Милоша Богдановића.

Председник — По себи се разуме, да ако Скупштина одлучи, да се пошаље одбору, онда се он бира путем секција, али то је у том случају, кад Скупштина реши да се какав предлог упути одбору.

Риста Поповић — Кад би овај предлог био потпомогнут, ја би први изнео разлоге са којих држим да га Скупштина не би могла да усвоји, јер ако има у овом случају злоупотреба има их и из раније, како су ти послови почели, да се раде, а нема злоупотреба односно комисија, као што господа интерпеланти наводе. Господа интерпеланти знали су за то и с тога они не траже, да се целокупно питање о касарнама извиди, већ само како је министар наредио комисију, али како је у почетку рађено и како су те касарне довршене, они не траже да се то извиди, јер имају партијског рачуна и ако хоћете, да се ово питање упути одбору онда нека се целокупно питање о касарнама ту обухвати.

Председник — Стављам на гласање. Ко је за предлог Милоша Богдановића, против кога ни министар нема ништа, а то је да се акта пошаљу одбору, који ће да их проучи, нека седи, а ко је против нек устане? (Чује се: већина седи, већина устала). Тешко је определити где је већина с тога ћемо гласати поименично. Ко је за предлог г. Милоша Богдановића гласаће за, ко је против, гласаће против.

Милош Богдановић — Молим вас дајте ми реч.

Председник — Не може бити говора више о томе. Можете изнети само разлоге, како ће те и зашто гласати.

Милош Богдановић — У првом мом говору, ја сам узео у опште рђаво гледиште о овој ствари и казао да је од почетка овај рад ових касарна незаконитост и с тога сам ја изнео оваку мотивацију, да се избере одбор, како би се целокупна радња о касарнама прегледала и прави кривац пронашао. (Жагор).

Секретар прозива:

Аврам Бељић, за; Алекса Ратарац, против; Алимпије Васиљевић, за; Андра Љубичић, за; Анта Раичић, против; Арса Дреновац, за; Арсеније Прокопијевић, за; Арсеније Прић, против; Атанасије Вучковић, против; Благоје Вожић, против; Богосав Поповић, против; Божа Кунатовић, против; Васа Манојловић, против; Велизар Кундовић, за; Вића Радовановић, против; Војин Ђирковић, против; Вуча Николић, против; Данило Јовановић, за; Димитрије Илићановић, за; Дим. Машић, за; Добра Ружић, против; Драгољуб Илић за; Бока Анђелковић, против; Бурђе Ђоровић, за; Живан Радосављевић, против; Живко Малопарац, против; Живојин Величковић, за; Живан Живановић, за; Илија Душманић, против; Илија Мојић, против; Јован Милић, против; Јован Николић, против; Јованча Стојановић, против; Јоксим Павловић, против; Јоца Ж. Јовановић, против; Коста Борисављевић, против; Коста Влајић, против; Коста Динић, против; Коста Јуришић, за; Лазар Бошковић, за; Лазар Лазаревић, против; Лазар Миловановић, против; Лазар Милосављевић, против; Љуба Јоксимовић, против; Љуба Новаковић, против; Љубинко Милинковић, против; Љубомир Тирић, против; Максим Сретеновић, против; Мата Максимовић, против; Милан Глигоријевић, против; Милан Ђурић, против; Милојко Лешјанин, за; Милош Оберкнежевић, за; Милош Ј. Богдановић, за; Милош Марковић, против; Милун Миљковић, против; Милутин Гарашанин, против; Михаило Веселиновић, против; Михајло Вујић, против; Михаило Ристић, против; Младен Аксентијевић, за; Младен Живковић, против; Никола Протић, против; Никола Ристић, за; Новак Милошевић, против; Павле Станковић, против; Павло Стаменковић, против; Панта Срећковић, за; Пера Велимировић, против; Радисав Митровић, за; Ранко Петровић, за; Ранко Б. Тајсић, за; Раша Нинић, против; Риста Поповић, против; Савко Ђусић, против; Сима Ђостић, за; Сретен Гогић, против; Станко Петровић, против; Станча Виденовић, не гласа; Стеван Миљковић, против; Стеван Ристић, против; Сава Величковић, за; Таса Ђикић, против; Тодор Тудаковић, за; Тодор Радовановић, против; Тома Бојић, против; Тома Јовановић, за; Тривун Милојевић, против; Урош Вукичевић, против; Филип Милојевић, против; Димитрије Катић, за. Никола Пашић, против.

Тома Војичић — Пошто је овде једнострано питање то гласам против предлога.

Алекса Ратарац — Ја не гласам против, што писам за ту комисију, него зато, што видим да господа из опозиције траже неку форму да обухвате. С тога ћу дакле гласати против.

Арса Прокопијевић — Ја гласам за јер сам зато, да и кад се најмања злоупотреба појави треба одређивати комисију.

Дим. Машић — Ја ћу опет да гласам за зато, што је г. Ратарац казао, да опозиција тражи неку форму, а изјављујем, да већина скупштинска прима све што министар изнесе из партијских разлога.

Добра Ружић — Ја ћу само зато да гласам против, што је г. Машић гласао за.

Љуба Јоксимовић — Зато што ово није за све касарне у Србији, гласају против, иначе, да је то за све гласао бих за.

Мих. Веселиновић — Ја гласам против зато, што ова комисија није за све касарне.

Раша Нинић — Гласам против, што овим нису обухваћене касарне — пиротска и књажевачка.

Председник — Изволте чути резултат гласања. Гласао је свега 91 посланик, од којих је за предлог Милоша Богдановића гласало 28, а против 63. Према томе објављујем, да је Скупштина одбила предлог г. Богдановића. Сад има да се гласа о прелазу на дневни ред. Председништво предлаже да се пређе на дневни ред, пошто је предлог одбачен. Ко је за то, да се усвоји прост прелаз на дневни ред нека седи, које против нека устане? (Већина седи).

На реду је одговор г. министра финансија на интерпелације, које су њему упућене.

Министар финансија М. В. Вујић — 18 марта ове године упућена је на мене интерпелација од г. г. Радисава Митровића и Ранка Тајсића. У интерпелацији се помињу личности, које су у служби монопола дувана па се пита: зашто се ти људи као странци нису заменили српским грађанима, који као грађани и војници носе све терете, и ако је по зак. о монополу дувана министар требао да их из службе отпусти, јер је прошла година дана од кад је тај закон ступио у живот а дотле је био крајњи рок до ког је требало рашчистити с тим страним поданицима. Друго је питање: зашто ово до сада није извршено? је ли тим погажен закон? и ко је за то крив? А треће: сматрали министар управника монопола дувана г. Пачу-а, да је и непогрешив, као што је и непокретан, и да ли за њега важе земаљски закони, када их овако очигледно не верма и газн, и оће ли га и даље трпети да буде други митрополит?

Господо, кад будем одговорно на прве две тачке, мислим да ћу самим тим одговорно и на трећу, која по својој форми није погодна, јер овде није питање о митрополиту и управнику већ о једној радњи или нерадњи о којој г. г. интерпеланти хоће да се обавесте, па по томе најмање је имало разлага да се употребе називи и поређења која немају места. То сматрам за дужност да изјавим да по самој форми треће тачке немам шта да одговарам, него ћу одговорити на прве две, које су у интерпелацији изложене. О тим личностима, које су остале у служби и како данас ствар стоји, ја ћу да кажем неколико речи.

Чим је закон о монополу дувана ступио у живот, ја сам издао наредбу управи монопола дувана, да са одредбе чл. 205. закона о монополу дувана изврше. Управа монопола дувана саопштила је ту моју наредбу свима странцима, који су у њеној служби, и они су изјавили, да су предузели корак, да пређу у срп. поданство.

У интерпелацији побројане су личности које су страни поданици по сазнању г. г. интерпеланата па ћу са тога и ја да поменем њихова имена. Те су личности: Виталис Ђурковић, Дамитрије Первани, Фрањц Лоренц, Бернанд, Јозеф Кржудек, Никола Ђостић, Исидор Вујић, Васа Вучковић, Ђура Живојић, Јозеф Хронек, Фрања Штраснер, Мијаило Дуиђер, Киклић, Ристов, Жуњић, Мадаревић и друге. Овде имам прво да учиним исправку и да кажем, да су ових личности, побројаних у интерпелацији, прешли у српско поданство или су на путу да то ових дана буду, ови: Никола Ђостић књиговођа који је по рођењу Србин, живи у Београду већ 10 година сноси све државне и општинске порезе па и војничку обвезу, јер је уписан у други позив српске народне војске; Васа Вучковић књиговођа, по рођењу Србин који живи од пре 14 год. у Београду где сноси све државне и порезе па је и у војску уписан; Исидор Вујић, Србин из Бачке који живи 9 год. у Србији под српском заштитом и који је такође увршћен у први позив српске народне војске; Јосиф Хронек који је испунио све форме за прелаз у српско поданство, и зват од управе вароши Београда да положи заклетву међутим је као наш грађанин пристао те је уписан у први позив; Фрања Штраснер литограф који је добио уверење од министра унутрашњих дела да ће бити примљен у српско поданство по он је се и пре тога уписао у народну војску. Осим ових лица у интерпелацији су именовани још: Ђура Живојић, Риста Ивановић, Никола Жуњић, Стеван Мадаревић а то су српски поданици као што тврде уверења која имам пред собом (показује их) и могу вам их поднети па увиђај (чује: се ве-

рујемо! Није потребно!). Што се пак тиче Киклића, он је из Далмације и живи 30 година у Србији; српска држава школовала му је сина у војној академији и он је данас потпоручник и Киклић дакле мора се убројати у српске поданике. И тако у самој ствари остају само четворица њих који нису прешли у српско поданство, а то су: Димитрије Первани, по рођењу Грк до кога нам је највише стало, јер је нарочит стручњак у мешању дувана, коме није лако наћи заменика који би био наш поданик; за тим Франц Лоренц, Бернад и Јозеф Кржулек. Но и та су четворица *учинила све што треба да пређу у срп. поданство* и ако то не учине до одређеног рока, онда ћу наредити да се они отпусте на били потребни или непотребни.

Оволико што се самих личности тиче, а што се тиче мога поступања имам да кажем ово. Ја сам вам напоменуо да сам издао наредбу, да се изврши закон. Тај акт ево га овде, и он овако гласи: „... како се од данас ступања у живог новог закона о монополу дувана навршује година дана, и како према чл. 205 овога закона, сви органа монопола дувана *морају бити* српски грађани, то се управи обраћа напња да овај члан закона у своје време потпуно изведе“. То је била моја наредба по други пут. Кад ме је управник фабрике и управник монопола, известио да су остала ова четворица, који још нису прешли у срп. поданство, ја сам, а пре ове интерпелације, издао наредбу — немам је овде, али у њој се одређује последњи рок до 20 Априла, до којег дана имају ови прећи у срп. поданство, што ако дотле не учине, да се отпусте 20 Априла, па били они потребни или непотребни. Ја мислим да ће се са оваком наредбом задовољити и сами интерпеланти.

То је што сам имао да вам одговорим на ову интерпелацију.

Могу још узгред да кажем да је све спољно особље у управи монопола дувана, а то такође много значи, српски грађанин. Ви знате да ми имамо осим фабрике дувана још и државну штампарију и оружну фабрику у Крагујевцу, па да не би било ружно учинити једно мало упоређење између тих установа државних, у којима налазе занимања многи радници и управе монопола дувана, па би сте се тек онда уверили: колико мало странаца има управа монопола дувана, према тим установама. Уверили би се без сумње да амо имате преко половине странаца, а овде само неколико људи. Према томе мислим да ћете признати и сами, да је ово једина установа државна, у којој су само српски држављани. Ми смо се, као што знате, лани пожурили да донесемо закон да то регулишемо и тај се закон извршује: крајњи рок кога сам ја могао оставити овој 4 странаца за прелаз у српско поданство, то је 20 Април, међутим за оне друге установе државне, као што је фабрика у Крагујевцу, државна штампарија, нема закона, а ви знате да тамо има много странаца, то у осталом потреба доноси. Да ли је сад то корисно или не, да се ови странци отпустају, то је друго питање, тек унесена је таква одредба у закону и мора се с њима разјаснити и ја као што видите рад м живо на томе, чему је крај и рок извршења 20 Април.

Надам се да ће г. г. интерпеланти с овим бити задовољни.

Радисав Митровић — Г. министар одговарајући на ову интерпелацију, није одговорио на једну тачку, али самим његовим говором признао је оно, што сам ја казао. — Он је признао, да је погажен закон о монополу дувана, и сад је само питање: који је крив, он или управник монопола дувана? Он каже, да је управнику наредно да се странци отпусте из монопола дувана. Њих занета отпуста и прима управник монопола дувана, и онда излази, да до г. министра није кривица, него до управника. Али када отет г. министар каже, да он продужује тај рок до 20 Априла, онда он прима одговорност за гажење закона на себе. Дакле у овоме је ствар јасна, ко је крив, јер се види да је крив управник а г. министар прима његову кривицу на себе. С оваким одговором министровим ја не могу бити задовољан.

Што се тиче одговора министровог на прву тачку, где помњући те личности каже, да су они готови да пређу у наше поданство — баш то и јесте несрећа, што смо ми хтели те странце да истиснемо, да дамо службу нашим дуванџијама, који су изгубили своју радњу услед монопола, као што и јесте намера била оном члану закона, који смо донели лањске године. Међутим ми видимо, да се овим странцима даје прилика да пређу у српско поданство, и да остану на тим местима, која могу заузети синови ове земље. Што се тиче извесних личности, које је г. министар поменуо, да су прешли у српско поданство, мени то није познато, нити је то у срп. новинама објављено, него ми је познато само за Морица, Коена и Ђорђа Ламиса — да су прешли у српско поданство. Овај Мориц Коен, који је учио јеврејску богословију, спрема се за рабина, и он је сад шеф једног одсека, и има већу плату него његови другови Срби. Тамо има 3 — 4 одсека, и овај чивутин има већу плату него г. Светозар Гавриловић, који се спремао за то свршивши пољопривредну школу има већу плату него г. Љуба Срећковић, који је свршио правни факултет. Ја не могу да разумем какве су ово повластице, које се дају чивутима и швабама; не знам зашто су они пречи у овој земљи, него наши грађани и синови ове земље.

Доношењем овога члана у закону, лањске године, ми смо хтели да дамо могућности министру да рашчисти с тим странцима, који су и сувише ласкави људи, кад га бијеш опет иде под ноге, и ми смо рачунали да ће министар лакше рашчистити с њима, јер ће казати: закон је такав, и ми вас не можемо више држати. Али сад ми је чудно и изненађује ме, да се овим странцима продужује рок, и иде на руку да и даље остану на тим местима.

Што се тиче Димитрија Перваниа, за кога министар рече, да је он преко потребан, то је требало казати лањске године, при доношењу овога закона, да уђе нарочита одредба у закон, као што је стављена одредба у закону за Редовица књиговођу, за кога је прошле године казано, да је прекопотребан, и да немамо нашег човека, који може водити књиговодство, и да је потреба да остане овај док се не нађе спреман србин да га смени и ми смо на то пристали. Па за што није онда казано и за овога Перваниа да је он такав специјалиста у сортирању дувана, да нема србина који ће да га замени, те да и за њега уђе одредба у закон, те да се овако не гази закон. Но ја не мислим да у Србији нема човека спремног, који не би могао да замени овог Перваниа и мислим да и на овога треба применити закон.

Што се тиче оне тачке у интерпелацији, на коју је министар одговарао односно неких опорних израза, односно упоређења управника монопола с митрополитом, ја мислим да је то упоређење основано, јер што год зла има у монополу дувана, ја налазим да долази од управника монопола, који гази закон, али шта ћете кад смо га по несрећи огласили као сталног на томе месту за 5 год. Сменити га не можемо; пре су похватане неке злоупотребе, и министар каже не може му ништа, јер га је Главна Контрола ослободила. Тај се човек усидео туна, и за њега не вреди закон; он их не верма као и митрополит, па с тога сам га и упоредио с митрополитом. И ја са одговором министра не могу бити задовољан, док не видим, да су ови странци отпштени а да се не примају у српско поданство.

Министар финансије Др. Мих. В. Вујић — Господо, у допуну мога говора, само ћу да кажем то, да је и г. Радисав Митровић могао разумети да је са страним поданицима у монополу дувана рашчињено и то рашчињено са огромним делом. Ја не могу овде да улазим у појединости, да износим све личности, које су отпштене од почетка, од како је управа монопола дувана прешла у државне руке, па до сада и замењене нашим људима. Ја сам вам поменуо и жељезницу и штампарију, која је 20—30 год. у државним рукама, а и фабрику крагујевачку, па видите колико тамо има странаца и зашто их има. Има их доста, али извесно не за то што људи, који су на управи, хоће да узимају странце, него за то што су ти људи стручни у извесним пословима и као такви преко потребни. Тако је овде.

Отпуштено је све што се могло отпустити а остало је још неколико људи. Ја не могу да их ценим, јер нисам дуванџија, ни фабрикант дувана, али они који се разуму, кажу да су то људи стручни у својим пословима. И код сваког од њих стављен је по један наш човек да се поучава у том послу, како би их могли после заменити нашим људима. Једног од тих људи који су остали, ја сам отонч поменуо, то је Димитрије Первани; он је радио на Балкану у турским фабрикама и у Цариграду, и сад ради код нас, и он је, допста, један способан и савестан раденик и сад је тешко таквог раденика отпустити. Поред њега стоје још тројица и за њих постоји наредба да могу остати још месец дана и за то време, ако не ступе у српско поданство, да се отпусте. Дакле, не стоји то, да је њима дават рок да пређу у српско поданство. То су већином људи који живе по 20—30 година у Србији и њима није дават рок да ступе у српско поданство, јер су они већином формално постали српски поданици и грехота би било терати такве људе. Лепо је казати да имамо свуда наше синове, то жели и управа монопола а и ја, и ми смо у том правцу чинили што смо год могли. Ја сам по други пут 14 марта тражио да се изврши закон у том погледу, али управа монопола молила ме је да се причека с тим бар још месец дана и ја сам услед тога и одложио извршење закона до 20 априла.

Ако има ту какве одговорности ја је примам на своја леђа. Али ја мислим да сам то учинио у интересу самог рада.

По закону управа сама прима и отпушта те људе, али ја стојим као надзорник и ја сам издао наредбу и одобрио крајњи рок и ако има кривице у томе одобрењу, ја је примам на се; али ја мислим да то није кривица, него да је то у интересу успеха у раду, да се почека још неко време и ја сам тај почет одобрио. Ето то је све. С тим је одговорено и на оно питање, за које је г. Радисав казао да није одговорено. Јесте управа монопола дувана одговорна, али ја стојим одговоран за њу и примам ту одговорност на се. И Народно Представништво ако хоће може за то да ми изјави неповерење, што сам оставио тај рок.

Ранко Тајсић — Кад је се она одредба увела у закон о монополу дувана, није се с њом хтело само то, да се отпусте они радници, који су онда били страни поданици, него се начелно хтело да се више никако и не примаму. И полазећи с тога гледишта, усвојено је у закону о монополу дувана, да се постепено и побрже тај завод очисти од странаца, нарочито и од оних који физички раде, а да се на њихово место наши људи узму.

Дакле, то је начелно питање, и то није извршено. Није питање овде, колико има странаца, него је питање има ли и једнога. Сам министар признаје да их има још четири а разуме се да их има више. То је ни мање ни више него гажење закона.

Он је преко закона држао четири странаца на овом месту где тре не треба да су. То је доста за мене, а и за најпростијег човека, који уме да појми како треба да се чува закон, а немоли за министра. Није за мене обавезно што министар финансије каже, да му је казао министар унутрашњих дела да ће бити ти странци примљени у српско поданство. За једног посланика није питање шта су два министра разговарали, па можда и приватно и званично све једно,?!? него да ли су извршили оно што су требали по јасном закону да изврше и ако нису — што и сами признају — хоће ли да одговарају коме за то. Министар је признао још нешто, што га нисам ни питао, да је у свима нашим радионицама заузето до половине са радницима са стране. То не служи никоме на част другом во свима владама до данашње, а па и овој. Види се да се у Србији нико није спремао да ради физички, него само за господина.

Јучерања мала Бугарска, одмах чим је постала држава спремила је на странци преко 200 својих младића у разне фабрике и пољопривредне школе и то за рад а не за господу, а ми их немамо, и нико не иде да учи да ради, него за го-

сподство. Г. министар узима за оправдање то, што каже: *па сви су готови да пређу у српско поданство!!!*

Они могу бити триста пута готови и опет никад да сврше. И човек је готов да мре, и није будала да умре кад је ком другом воља и интерес, но умире онда кад га мука нагна. Чим је ступио закон у живот, одмах је њима требало да се каже: хајд у вашу земљу, овде има пречих од вас Срба који у војсци служе и све терете спосе. А и наше људе требало је сиримити за тај посао, па би онда имали наше људе за тај посао.

И на крају свог одговора министар осуђује: како смо ми упоредили Пачуа са митрополитом. Ми смо казали да ми видимо да и митрополит не одговара за гажење закона и ако одговара: одговара коме хоће и како хоће у ту је крај какав хоће. Дакле, упоредили смо га за то, што и он исто тако гизи закон као и митрополит.

Ја сам незадовољан са одговором министра финансије, кога особито као друга и пријатеља поштујем, и држим да сваки онај, који зна шта је то гажење закона, не може бити с оваким одговором задовољан, па с тога и ја не могу бити задовољан с њим.

Тома С. Јовановић — Господо, г. министар одговарајући на интерпелацију Ранка Тајсића и Радисава Митровића, рече, да ми у Србији немамо стручних људи, за слагаче дувана, и да ти људи морају да се доводе са стране, неки који су били на Балкан, полуострву велики чиновници и зналци!

Жао ми је што г. министар омаловажава своју земљу и што рече да нема за тај посао добрих људи наших. Кад знамо, да је пре овог нашег монопола, који је извесна влада увела било толико дуванџија, од којих је сад неки срећан, те је и министар, али су већином просјаци, који су мешали свој дуван и продавали по 50—60 дин. кило и оку, онда за што они не би умели да мешају и тај монополски дуван? И онда не разумем за што је министар рекао, да ми у Србији немамо људи за тај посао.

Допста и немамо способних људи за мешање трафике. Наше српске дуванџије то нису знали, док нису то видели од швабе. Сиротиња која сади дуван, немогуће је да сече дуван за цигаре, она сече дуван ножем, и прави трафику, који пуши на луле, а лулу носи иза шије или у кубурлуку.

Дакле ми имамо наших људи, који су толико година радили дуванџински занат, који сад не треба да пропадну, него им треба дати парче хлеба, а не за сортирање дувана доводити људе са стране, као да је то боже мој велики посао. Оно, истина наши људи не умеју да се клањају и да кажу: слуга сам понизан! као ти странци. Него они кажу: брате, и господине министре, ја сам дуванџија, дај ми службу. Они не умеју као швабе да праве комплименте.

Истина г. министар рече, да овде има и неких Срба из Срема, али ја велм: „где је братство, ту кесе сестре нису“. Мислим, да је прво требало распоредити наше људе у службу, њима дати парче хлеба, па тек другима, који плаћају данак, ниш имају других грађанских и војних обвеза, већ сама ако хоће да ступе у добровољачку легију, а нико их не може на то присилити.

Ја сам незадовољан са одговором господина министра и молим Скупштину да још један пут реши да се стане на пут гажењу и изигравању закона; шта ће нам онда закони, кад се они газе?

Министар унутр. дела Јован Баја — Ова се ствар мене, као министра унутр. дела, непосредно не тиче, али г. Ранко Тајсић, у свом говору дотакао се је тога, као да сам се ја споразумевао с министром финансија, о примању у поданство. Види се, да дотичном господину није познато, како се у поданство ступа. Ми имамо законске прописе о томе, какво уверење од општине или полиц. власти треба да донесе онај, који ступа у поданство, какав отпуст из свога старог поданства и т. д. То је за мене један машински посао. Кад таквом лицу општина или полиција да уверење да је доброг владања,

кад му држава чији је поданик да отпуст из свога поданства, ја онда само наређујем да се напише указ и подносим на потпис. Дакле, ја ни мало не улазим у тај посао, и онда нема места прекору као да се некако произвољно давало поданство и да је тако страначки елемент уведен у монопол дувана. Тиме сам хтео да кажем, да је то могао рећи онај, који не зна закон и оне одредбе, које се тога тичу. Одиста човеку изгледа, да се велика интрига води против оне установе, која је сва била у рукама странаца, која је од њих одузета и у којој сад има свега 3—4 странца. Још се нашао за добро да томе заводу, који највише прихода држави доноси, који је очишћен од странаца, чине неке замерке и преко онога министра финансија, који је учинио, те сад у том заводу има свега 4 странца! Ја само помињем ту чудну аномалију да се напада на завод, где је влада највише заслуга стекла, да тамо не буде странаца и заборавља се на прошлост када је странцима највише давало, па нико ни главе није на то обртао!

Радисав Митровић — Ја сматрам за дужност, да прочитам чл. 205 зак. о мон. дув.

Ја овај члан овако разумем; не само да се они чиновници, који нису српски поданици, по истеку те године отпусте, него и они, који су, кад је овај закон донет, били страни поданици. Међутим то министар тумачи тако, да ти странци могу прећи у српско поданство, и шта више преко закона оставио је месец дана рока да ти могу прећи у српско поданство. Пристао бих да се они, који су већ прешли у српско поданство, оставе а они који то до сад нису учинили, да се отпусте и замене нашим људима. А они ако постану српски грађани нека се доцније јаве и приме у службу.

Ја бих предложио Скупштини један прелаз на дневни ред, који овако гласи (чита):

„Скупштина прелази преко ове интерпелације на дневни ред с тим, да се сви страни поданици из монопола дувана одмах отпусте.“

Ја бих само тако био задовољан са одговором г. министра. Молим посланике да ме у овоме потпомогну. (Потпомажу га).

Министар финансија Др. Мих. Вујић — Господо, ја ћу само неколико речи да додам ономе, што сам мало пре казао. Јасно је ваљда за све вас, да ја примам одговорност за све оне стране поданике, који би остали у монополу дуже од 20 Априла, а примам је с тога што сам ја и наредио управи, да те људе на пречац не отпушта из фабрике, и ако је рок по закону прошао. Разуме се, да ни ја не бих тако што дозволио да ми управа монопола дувана није казала, да те људе не може лако заменити другима а нарочито Перванима, који меша дуван. Да не би ко мислио, да је то нешто лако, да је за то лако наћи заменика, морам да наведем, да то није онај, који слаже дуван, него је то стручњак фабричар, који треба да уме све сорте дувана да меша, као што треба. Имајте на уму да фабрика дувана није што и обична дуванска радња. У фабрици се са свим другачије ради. У обичној дуванској радњи, оно што се искрижа, изради, одмах се и продаје, а у фабрици се дуван тако ради, да може да стоји годину и две. Ја нисам вештак у томе, али сам тако слушао од људи, који се у томе разумевају. А сазнао сам и то, да се за мешање дувана тражи нарочита вештина, којој се човек не може да научи у обичним дуванским радњама, већ само у фабрикама дувана. Тај Первани није обичан крижач, него је стручњак за мешање и одржавање дувана у фабрици монопола дувана, а да је обичан крижач, лако би био до сада другим замењен.

Дакле, знајући за све те тешкоће, ја нисам ни хтео, ни могао да отпустим те људе, нарочито, кад ми је управа монопола изразила мњење, да би те људе требало мало причекати, нарочито још и с тога, што су сви настали да пређу у српско поданство.

С тога ја не бих могао да примим мотивацију Радисав Митровића, јер је она противна мојој наредби, и оном предлогу, који сам вам изнео као најважнији и са кога сам и дозволио продужење.

Чим смо дошли на владу, ми смо се, као што вам је познато, пожурили, да узмемо жељезницу, монополе соли и дувана, у своје руке, од чега сада имамо знатан приход, па смо монопол дувана регулисали већ и нарочитим законом, и издали најпотребније правилнике о раду у њему. Све је дакле дефинитивно уређено; ништа не зависи од њега. Персонал је у монополу пречишћен тако, да странаца има врло мало, а ради се на томе, да се и они замене нашим људима, и да временом ова радионица постане прва српска државна радионица. Међутим, успех у раду ове фабрике врло је повољан, а уређење тако, да и сами странци, који су овде долазили из Цариграда, Солуна, из Француске, па је посетили, одали су пошту томе лепом уређењу и добром раду њеном. О томе је и писано, не само по новинама, које су наклоњене влади, већ и по опозиционим новинама. Дакле такав успех и мене као надлежног министра могао је побудити да пристанем на то, и да у неколико олступим од строгости закона, те да продужим овај рок, за месец дана.

То сам имао да кажем. (Чује се: задовољни смо са одговором, да се реши!)

Председник — Је ли вољва Скупштина да се реши? (Јесте).

Димитрије Машић — Г. министар финансија одговарајући на ову интерпелацију изјавио је г. г. интерпелантима и пред Скупштином да се не приписује ова кривица управи монопола дувана, већ да он прима на се одговорност за то. Дакле, нема права Скупштина да говори више о управу монопола дувана, кад је г. министар примио сам на своју одговорност тај незаконити поступак од стране управе монопола дувана. Ја мислим да је се он огрешио о управу монопола дувана. По члану 205. зак. о монополу дувана, који је мало пре прочитао Радисав Митровић, где се каже да се држе од године дана најдуже, отпусте сви странци из монопола дувана и да се приме српски грађани. Господо, овај је закон ступио у живот 14-ог овог месеца, и г. министар у место да је за то време поступио по наређењу овога закона и да рашчисти све ове странце и да остави само оне, који су прошли у српско поданство, или да их привремено уклони докле то право не добију, он је још оставио рок од месец дана. Свакојак о ја мислим да г. министар финансије није могао, нити је пак смео да икоме даје милост. Јер ово ми изгледа, ништа више, него као милост тим странцима учињена од стране министра финансија, што је продужио овај рок и то је очигледно гађење закона. Виће те дозволити да није овде у питању четири — пет људи, него је овде у питању један принцип, једно начело, и сме ли Скупштина да дозволи да један министар може газити закон, — сме ли министар да каже: ја продужавам рок овом закону. Ја мислим, да не само, да не сме да учини министар финансија, него то не сме да учини ни друга половина која доноси и ствара законе а то је Народна Скупштина. Г. министар правда свој поступак тиме, што је монопол дувана уређен и учинио лепе успехе. Па лепо, господо, зар ако једне године донесе монопол дувана и соли и жељезница бруто прихода на 15 милиона динара, па друге које године у место 15 милиона динара, колико је у буџету стављено, донесе прихода на 50 милиона динара, зар би у томе случају могао министар да каже: ја сам нашао за потребно да потерам још 20 милиона, преко оне цифре, која је одређена буџетом, с тога што је приход добивен околико велики? Ја мислим да то министар не сме да учини и да располаже са приходима како он хоће. Свакојак дакле из овога знам да он не сме очигледне да газити закон, те да одобрава људима рок времену што је противно закону. Ја мислим, да би се најблажије изразио, кад бих казао да Скупштина сад да неку милост министру и да се са њега скине ова одговорност. Јер ви ћете сви признати, да ако то не учинимо да ће јавна штапа морати осудити поступак министров и жигосати га као човека, који очигледно газити закон.

Димитрије Катић — Налазим да је ова интерпелација значајна са два гледишта. Са тога сматрам за дужност да и ја узмем реч и образложим своје гледиште у овој ствари.

Интерпелација управљена је поглавито на министра финансија, због тога што он задржава и трпи неке странце у моно-

Пол дувана, и ако је по закону о уређењу управе монопола дувана истекао рок, до кога су се странци могли трпети у служби тамо.

Посматрајући ствар с те стране ја налазим да интерпеланти имају потпуно право. Међутим мислим да ће се Скупштина задовољити са одговором г. министра финансије.

С те стране дакле ја не бих имао шта да примећувам него са другог једног гледишта. Ви сте чули, господо, да су говорници по овој интерпелацији употребили неке изразе, који треба да се исправе, јер су чини ми се погрешни у основу.

Подносећи интерпелацију и тражећи одговара за што се зак. о монополу дувана не врши, г. г. интерпеланти навели су чини ми се и нехотиче једну неправду, па може се рећи и увреду људима који су у нашој служби, па ма то били и странци, називајући их: „чивутима“, „швабама“, „изелицама“, „чанколизима“ и подобним погрдним изразима.

Мени се чини, господо, да законодавно тело српско неће никад пристати и одобрити да се такви називи чују од Срба у Србији, а још мање од стране законодавног тела Српског, те да се тако одстрањују и одрођавају они наши грађани, који су Србији одани, који су јој потребни и који и ако нису припадали Српској народности врше с највећом вољом све обавезе грађанске и желе да се у Србе уброје (Бурно одобравање говора). Ја мислим да сваки користан радник треба да нам је добро дошао, *и ми Срби као и човештво у опште, ако мислимо да идемо путем напретка дужни смо да отклонимо све оне препреке што човечанству, а још више које нашој народности сметају у напредовању.* Са тога ја мислим да и странцима, који су у нашој служби треба да пружимо најпотпунију заштиту законску, а никако да их граимо и нападамо. (Тако је! Тако!)

То је што сам имао да кажем, а у исто време да вам предложим прост прелаз на дневни ред преко ове интерпелације.

Министар финансије Др. М. В. Вујић — Господо, на мене је упућена једна интерпелација од г.г. Авакумовића, Величковића и других. Та интерпелација гласи овако:

Интерпелација

на

господина министра финансије

При спроводу буџета Народној Скупштини казао је г. министар, да је у 1889 год. и у 1890 год. продато 37.325 комада лутријских обвезница од стране државе.

Вредност тих папира износи преко 3.000.000 динара.

За то тражимо да нам г. министар одговори:

1. Кад је продао те лутријске обвезнице?

2. Које их је продао?

3. По ком их је курсу продао?

4. Да ли их је продао по претходној понуди купцима јавно, или је продао једном лицу а приватно, док други купци нису ни знали.

5. Мисли ли г. министар да је заштитно државне интересе у потребној мери, кад је папире од толике вредности продао тим начином?

6. На што је употребљен новац од тих продатих папира?

Господо, још при буџетској дебати сам у своме говору, ако се не варам, покренуо је ову ствар и казао: како је овим покривен дефицит. Ја сам још онда изјавио у Скупштини, да ово није могло да буде и да није тако било. По самом закону зна се, на шта може да се употреби, па је тако било и са лутријским лозовима. Оне су продате редовним путем по закону и приход употребљен је на оно, на што је законом утврђено. Да је то тако доказаћу.

Као што сам и пре казао да су г.г. интерпеланти само прочитали закон, који постоји о лутријским обвезницама, они би се и сами уверили да њиховом питању није било места. Они би на ње нашли први став члана III закона о лутријским обвезницама од 1887 год., у коме се вели, да су обвезнице лутријске намењене на исплату реквизиције, учињене у српско-турском рату. Па и други закон о исплати реквизиције

од 27. Јуна 1882 год, тако исто наређује, да се тај приход употребити на исплату реквизиција и т. д., а на послетку закон од 3 јуна, 1886 год. о исплати привремених државних дугова каже, да се приход има употребити на исплату реквизиције и осталих привремених државних дугова. Дакле три закона овлашћују министра финансије да изврши лутријским обвезницама исплату реквизиције и осталих подужница из рата.

Као што знате, док ја писам дошао за министра финансије, врло је мало исплаћено реквизиције по тим законима, — а за што? питаћете. — Исплаћено је мало с тога што су сви лутријски лозови, па броју 170.000 комада, били заложени код Народне Банке. Невоља финансијска натерала је владу, која је била на управу пре савезне владе, те су сви ти лутријски лозови, у место да су продавани, или да је се с њима непосредно плаћала реквизиција, били заложени код Народне Банке по онолику цену, колику је Народна Банка могла да исплати, а она их је платила по 65 динара по комаду. Такво сам стање затекао, кад сам први пут дошао за министра финансије, и то је било за време савезне владе.

Како је била повика, што се не плаћа реквизиција и експропријација земљишта, ја сам предузео све мере, да откупим те заложене лозове од Народне Банке. У току времена ти лутријски лозови откупљени су у толиком броју, да их је остало још свега 4000 комада и према томе да је остао дуг код Народне Банке на три стотине и неколико хиљада динара. Са откупљеним лозовима плаћана је реквизиција. Продајом лозова остао је код Народне Банке и рест, који је добивен од продаје лозова према вредности, јер лозови су били заложени код Банке испод $\frac{1}{4}$ њихове номиналне вредности. Ми тај рест можемо сваког дана дигнути, и овако смо и урадили. Према суми, за коју су људи јављали с реквизицијама, ми смо се обраћали Народној Банци, новац прмали и реквизицију исплаћивали, и тако исто можемо и тај рест код Народне Банке изузети, кад год хоћемо.

Према томе, господо, ви видите шта је учинила данашња влада. Она је по најлак исплатила дуг Народној Банци, који је био прво са скупљим интересом, — 6%, после са 5%, на послетку је сведен и на 4%. По исплати тога дуга Народној Банци, продајом лозова влада је исплатила сву реквизицију, колика је пријављена, а преко тога што је остало исплаћено је експроприсано земљиште.

Ето то је суштина ствари и то сам сматрао за дужност да кажем ради објашњења. Као што видите, дакле, не само да писам радио против закона, него сам најпотпуније вршио закон. И у тој брзи око вршења закона, да скинем један дуг државни, а с друге стране да задовољим људе, који имају реквизицијоне признанице, и признанице за експроприсано земљиште за железницу, ја сам ставио био питање: како ћемо те лутријске лозове да претворимо у новац, јер прво морамо платити што смо Банци дужни, па тек кусур што остане, с тим да плаћамо реквизицију и експропријацију. Како је на томе питању рађено, показате вам ова акта и документа (показује акта на столу пред собом.) Ја сам прво био закључно уговор с Народном Банком, учинио сам тај покушај да се продаја лозова изврши преко Народне Банке. Наравно да у интересу Банке није било да се продаја лозова одмах изврши. Ја нећу рећи да је то баш узрок те се продаја лозова није могла преко Банке да оствари; пре ће бити узрок у томе, што Народна Банка није имала таквих веза с трговачким светом, да ту продају може извршити; јер ако, рецимо, ја и наредим да се продају 5—6 хиљада комада, то ако их Банка понуди сарафима овде, у Бечу или у Пешти, одмах цена лозовима пада. Дакле, као што видите, ја сам узео Народну Банку да она буде комисионар — да продаје лозове по мојој наредби, за мој рачун, онда кад ја видим да је курс повољан и кад кажем да се продаја може повољније извршити. И тако је Народна Банка по уговору од 1. Априла 1889 године до 12 Јула исте године, продала свега 475 комада. Ја сам имао прилике да се уверим, чим је Банка нудила већу количину лозова, да је одмах цена лозовима падала. Тако био је једно време просечни курс лозовима 39 и по форината, а чим је

Банка понудила већу количину лозова, курс је спао на 36 форината.

Димитрије Машић — Из одговора г. министра види се да је запета учињено онако како смо ми у интерпелацији навели, да је продато 3.000 ком. лозова. Г. министар правда свој поступак тиме што вели: Народна Банка није могла да изврши и пошто је држави требало новаца држава је била принуђена да продају лозова уступи Комерцијалној банци. Мени се чини да се господин министар није довољно оправдао, што је продају лозова уступио другој банци, и на какав је начин то учинио он је прећутао. Кад је већ влада хтела да тражи другу банку за продају лозова, она је требала, да тражи светске банке, за комисионара и друго то је требало да учини преко наше Народне Банке, да она нађе ту банку за комисијон. Г. министар вели да је влада морала одузети лозове од Народне Банке и уступити другој за то, што Народна Банка није могла да продаје лозове по цени како влада хоће. Мени се чини да је уговор за нашу банку био тако тежак, да фактички она није могла да изврши продају лозова под повољним условима, и на послетку ја ћу признати, да је оправдано што је влада тражила другу банку да продају лозове изврши под повољнијим условима. Али, господе, нашао је ту Комерцијону банку за комисион у Буда-Пешти преко Андрејевића куће, а међутим истим путем могао господин министар дати овлашћење Народној Банци, која се познаје са свима банкама, да она нађе банку за продају лозова, да се не би преко приватних људи удешавало за свој рачун. Пошто је баш тако радио г. министар мени се чини да ту може бити највећих злоупотреба, јер г. министар није непосредно наређивао кад и како ће се издржати продаја лозова, него је вршио преко браће Андрејевића. Дакле опет је неко био посредник у Београду и за тај посреднички посао министар је дао форинту награде на један комад продатог лоза. Ја бих волео да то г. министар побије, али чини ми се да неће моћи. Ја истина немам потврђено уверење при себи, али могу вам донети потврђено уверење влашћу, да је г. министар дао 1 фор. награде на име комисијонске радње. Дакле оно што је избегао да плати као награду Народној банци, дао је ту награду приватним људима, и то једној мађарској банци. Ја мислим да то није коректан поступак г. министра.

Ако је г. министру требао новац, он га је могао да добије од Нар. Банке на своје лозове, јер се зна, да се реквизиције нису одједанпут плаћале. Ви знате, да је лавске године било интерпелација за то, што се не плаћају реквизиција и експропријација земљишта. Дакле, значи, да се то није исплаћивало од једном и према томе могао се је новац постепено узимати од Нар. Банке на ту залогу — акције, па да се исплаћује та реквизиција. Али изгледа да је министар овде може бити и нехотице учинио једну спекулацију, а то министар није смео да учини, нити на рачун државе, а ни на рачун кога трећег. И он је требао да буде предосторожни од сваке подвале, а овде изгледа, да му ја учињена подвала.

Дакле, господе, ја рачунам, да г. министар у будуће не би требао овако онако оне финансијске операције да врши и то приватним путем. То је била главна намера наше интерпелације, кад смо интерпелисали г. министра и он треба те ствари колико је могуће јавним путем да ради, где су посредници јаче радње, а не, где су посредници приватни људи, јер дозволте, да између приватних људи и министра може бити личног пријатељства или материјалне користи, а ваљад то једна влада не треба да дозволи, да јој се ништа пришива, него радња треба да јој је чиста и отворена.

Оно што рече г. министар, докле је Народна Банка продавала те лозове, лозови су били 39 форината, а кад су они почели да нуде, они пали на 36 фор. Господе, ја сам слушао, да је један комисионар из Пеште као у сирњи причао један случај, који се је десило на берзи, кад је министар уговарао са Комерцијалном Банком у Пешти, да јој преда лозове за продају, како су ти људи на вештачки начин удесили, да курс тада падне са 3 форинте, докле министар од Банке не узме те лозове и на тај начин ти страни заводи кори-

стили су се а наша Народна Банка није. Ја мислим да митим не треба да дамо прилике страним заводима да се на рачун наших закона користе и да нас сматрају за будале, и да изгледа да ми не знамо шта радимо. Смете ли ви дозволити, да министар ту ствар узима олако и како он нађе за сходно, да те операције изврши, па биле оне учињене из личног пријатељства или из материјалне користи. Ја мислим, да је ово требало да се изврши по средством наших завода а ја мислим да је поступак г. министра у овом случају не користан. Ви који тргујете, и ако се правите ладнокрви, ипак морате признати, да оваку операцију не би извршио ни најобичнији трговац, а камо ли министар финансије.

Ја не бих имао ништа друго овом приликом да додам, само морам ово да кажем: да г. министар има обичај, кад одговара на интерпелације оће неким доскочицама, и у некој алегорији саме озбиљне ствари наопако да изнесе. Тако је овом приликом г. министар казао, говорећи о овим лозовима, како је код Народ. Банке било 3800 комада, а кад смо приликом претреса буџета наговештавали, да је већи дуг, него што су ти лозови, г. министар је казао, да ми не дугујемо ништа, па чак у ономадашњој дебати казао је г. Авакумовићу, да није истина, да држава дугује Народ. Банци. Господе, ово је рад који има веза између државе и Нар. Банке. Извештај Нар. Банке, који стоји под непосредном контролом државе гласи, да је држава Народ. Банци дужна 5,989.941*25 дин. а не 750.000 дин. као што рече г. министар.

Кад г. министар мисли да има права да каже у Скупштини једном посланику, да није истина оно што он наводи, који се позива на извештај Нар. Банке, онда је његова дужност да званичним путем побије тај извештај, али пошто то није учинио, признао је да је он правилан, а и скуп акционара Нар. Банке примо га је. Ако стоји у ствари оно, што је министар казао, да држава дугује само 750.000 дин. онда значи да је управа Нар. Банке преварила збор акционара, а ако га није преварила, већ је поднела тачан извештај, онда значи да министар није казао, истину значи да је неверно казао да држава дугује 750.000 дин. Ево како стоји у извештају Нар. Банке.

„Држава је дуговала банци 31 децембра 1890 године а), по боновима у сребру 750.000 дин.
б), по зајмовима на залог у сребру 780.000 дин.
в), по солском зајму у злату 1,500.000 дин.
г), по желез. зајму од 1890 г. у злату 2,959.241*25 д.
Сем горњих сума држава је дуговала банци:
д), по зајму управни монопола дувава у среб. 820.000 динара.
ђ), по гаранџији за зајам округу пиротском у сребру 148.387 динара.“

Дакле, ја мислим, да је крајње време да Скупштина овако олаком узимању тих финансијских операција, треба да стане на пут, јер поред све недаће, која притискује нашу земљу, кукајући, како су приходи мањи а расходи већи, Скупштина преко финансијских питања, прелази летећи и не обраћајући пажњу на њих. Ја нећу да кривим за све то г. министра, јер он не може да буде на сваком месту, него он као надлежан, није смео да изађе пред Народну Скупштину и да каже да није истина оно, што је г. Авакумовић из извештаја Народне Банке црпео. У овом случају, или он није казао истину, или Народна Банка.

Ја ћу бити задовољан са одговором г. министра, ако буде он изјавио, да такве финансијске операције неће вршити преко приватних лица, као што су браћа Андрејевићи и други.

Министар финансија Др. Мих. В. Вујић — Господе, одговарајући на примедбе, које се истичу у овој интерпелацији молио сам вас да се зауставите на овоме што г. Машић рече.

Мени је жао што је се г. Машић истрчао те још овде, где му није место, додирнуо питање, које се истиче у интерпелацији, која одмах за овом следује и на коју ћу ја тачно одговорити.

Кад сам, господе, казао г. Авакумовићу и свима друговима његовим, који тврде да држава дугује Народној Банци 6,000.000

дин., да то није истина и да једино има дуга по боновима 750.000 дин., и преко 400.000 динара по лутријским лозовима и на управи фондова, дакле свега око 1,490.000 дин. — ја сам и истину казао.

То је цео преостатак од оног привременог дуга, који сам ја, кад сам постао министар финансија затекао у суми од близу 4,000.000 динара.

Ја сам, господе, и раније казао да није истинито тврђење г. Авакумовића, па то и данас тврдим. Г. Машић рече, да није истина да је држава дужна банци само 750.000 дин. и да је истина оно, што у извештају народне банке пише. Јест, господе, истина је оно, што у извештају народне банке пише, те зна цео свет, који уме да чита извештај, али само господа Авакумовић и другови нису тај извештај разумели или нису хтели да га разуму, а нису хтели да упитају Народну Банку, па да им га она објасни.

Ако г. Машић, који сад даје израза своје сумњичењу, не зна да чита те извештаје, онда га могу извинити, али ако она па тврди оно што није, онда га не могу ни чим извинити.

Сам г. Машић вели да је држава по солском зајму дужна банци 1,500.000 по боновима и зајмовима на залого 1,530.700 дин., и по жељезничком зајму 2,959.141 дин., свега око 6.000.000 дин., али не зна како је то. То је оно г. Машићу, што је Народна Банка, *по доброј вољи*, уписала као стални зајам државни и кад би она имала 300,000.000 дин., на расположењу, она би могла све дугове државне да купи. И кад би тако, као ималац свију обвезница државних, Нар. Банка до године у своје извештају показала активу у 300,000.000 дин., онда би г. Машић могао да закључи, да је радикална влада задужила привременим дуговима државу са 300,000.000 дин. То је логика његова!

Што се тиче предмета интерпелације, у којој је реч о продавању лутријских лозова, ја, пре свега, морам да протестујем против таквих инсинуација г. Машића. Машић вели, кад су приватни људи комисионери ту министар може да има материјалне користи и *може да буде свашта*.

Ја протестујем против таквих израза и велим да ово не само није истина, него је недостојно да се у Скупштини помене. Ако се г. Машић као трговац бави оваким послом, онда опет он то говори из искуства, као што је и раније једном приликом говорио о кријумчарењу признао, да у томе има искуства, према је одмах и порекао то. Али како ми тога искуства немамо, па ни материјалне користи отуда, онда нам мора у толико теже пасти ово његово сумњичење „како може свашта“ бити.

Мислим да ће г. г. посланици признати да је Машић заслужно да му ово пред Скупштином кажем (Тако је! Тако је!)

Г. Машић каже: министар није у главном одговорио на интерпелацију, јер је прешао ћутке преко оне тачке, где се пита о провизиону. Ево, шта пише у интерпелацији: прво се пита: кад је министар продао лутријске обвезнице? Ја сам на то одговорио. Друго: коме их је продао? Ја сам то такође казао, на послетку г. Машић сад је опет поменуо колики је провизион на тој продаји, и ја ћу сад да му кажем то. Ја сам радио оно што је закон наређивао и ништа више. Ми смо дали народној банци 5 а после смо добили $4\frac{3}{4}$. Народна Банка је за 9 месеци продала само неколико хиљада (5.000) комада, и узела је по уговору на име провизиона по 75 п дин. од сваког комада, а комерсијалној Банци дали смо 65 пар. дакле 10 пара дин. мање. То пише у уговору са Народном Банком, а то пише и у уговору са комерсијалном банком.

Димитрије Машић — Нисам никад имао намере да сумњам у способност г. Министра финансија; ја поштујем његово знање и науку, али сам веровао да он, као министар финансија, има толико доследности да разуме да је у Скупштини и да он нема права да поједине посланике, па и мене, назива незналицом. Ја се ни мало не стидим што нисам стручњак у финансијској науци и не стидим се да баш и учиним некакву погрешку. За то ћу имати мање кривце, него он,

који зна, па опет греша у руковању државним финансијама. (Жагор).

Председник — Ви можете ваше нетачно наведене наводе да исправите, али, неimate права да оширно говорите по други пут.

Дим. Машић — Министар је казао да сам ја из искуства говорио. То значи да сам ја лопов.

Председник — Ја бих заштитио сваког посланика кад би га ко увредио, али вас није нико увредио.

Тома Јовановић — Ја мислим да није био ред да министар уграби прилику да одговара на интерпелацију, кад нису интерпеланти ту.

Председник — Скупштина није дужна да чека никога па ни г. Авакумовића ни Рибарца, који су отишли из Скупштине а нису се никоме јавили. Изволте дакле говорити о овој интерпелацији.

Тома Јовановић — Кад г. министар каже да Машић говори из искуства, онда ја . . .

Председник — Молим вас говорите о интерпелацији, о садржини њеној, иначе ћу вам забранити реч.

Тома Јовановић — Што министар прелази преко овога извештаја народне Банке, као преко пања, с тога је, што интерпеланти овде нису. (Смех).

Председник — Претрес је свршен, приступамо решењу. Пошто није предложен мотивисани дневни ред, то председништво предлаже прост прелаз на дневни ред. Усваја ли Скупштина прост прелаз на дневни ред? — (Усваја).

Министар финансија М. В. Вујић — Да одговорим још на једну интерпелацију и то на ону коју је споменуо мало час г. Машић.

Пре свега да кажем да је и ова интерпелација потекла од г. Авакумовића и његових другова из опозиције. Мени је жао што г. интерпеланти нису овде, те је то могло бити узрок што г. Тома рече, да сам ја уграбио прилику кад нема овде г. Авакумовића. Жбо ми је што га нема овде, те да му докажем цифрама све ово што је питао. Нисам раније знао да г. Авакумовић није овде, а кад сам то јутрос чуо, замолио сам потпредседника г. Пају Вуковића, да одложимо ову интерпелацију док не дође г. Авакумовић, но он ми је казао да то не може да буде. Ја ионављам опет да ми је жао што нема овде г. Авакумовића, да прими доказе у цифрама.

Ова интерпелација, која третира оно питање, које је поменуо Машић, гласи овако: Прво колико је дуга затекла радикална влада код народне банке после абдикације; друго, је ли кад и чиме радикална влада тај дуг платила; треће, колико је дуговала наша држава народној банци крајем 1889 год; четврто, колико дугује држава банци 1890 год; пето, за што министар није то дуговање напоменуо при сироводу буџета и шесто, чиме је министар био овлашћен да учини то задужење код народне банке.

У место сваког даљег одговора на ово, ја вас молим да саслушате саме цифре, да чујете колико смо дуга затекли после абдикације Краља Милана, колико је било крајем 1889 колико крајем 1890 год. и најзад какво је стање данас. Прочитаћу вам извештај из књига а дајем право потписницима и интерпелантима да лично дођу у министарство и да се увере, је ли истина што говорим; нег се увере код народне банке из књига и ако нађу да има разлике за један динар, ја им дајем право да кажу у Скупштини, да није истина ово што кажем.

Онога дана када је била абдикација, дуговала је српска држава народној банци 3,924.000 дин, и то у злату 3,206.500 дин. у сребру 717,500 дин. На 150.000 са 7% интереса; на 1,316.100 са 6 од сто интереса и на 2,457.900 са 5 од сто интереса. Средњи је интерес 6 од сто.

(НАСТАВИТЕ СЕ)